

ÇUKUROVA'DA BİR HALK SAĞLIĞI ÖĞRETMENİ

Dr. Nureddin ÖZDENER
Halk Sağlığı Uzmanı

Halk Sağlığında Gündem elektronik dergisi içinde “Halk Sağlığında İz Bırakanlar” Haziran ayı konuğu/konusu olarak Muş’tan Ankara’ya, Ankara’dan Çukurova’ya gelmiş ve burada demir atmış 3 doktor babası bir sessiz kahramanı, bir centilmeni ve bir sevgi insanıyla canlı sohbetimizden notlar, fotoğraflar ses ve görüntü kayıtları var.

Sevgili halk sağlığı dostları, kimi kişiler popülerdir onları çok kişi tanır. Hele ki Anakara’ya İstanbul’a yakınlarsa tanınabilirlikleri daha fazladır. Bir de yazılı bir eser bırakmışlarsa bıraktıkları izleri takip etmek daha da kolaylaşır.

Bu sayıda sizlere çok da fazla meşhur olmayan, Çukurova Üniversitesinden 1996 öncesinde mezun olan öğrencilerinin belleklerinde, davranışlarında izler bırakmış, yetmişli yıllarda Hacettepe Üniversitesi’nde Aile Kliniği derslerini veren hocamızı aktaracağım. Prof. Dr. Ahmet TUNCER hocamızı, tabiri caizse Çukurova’da halk sağlığının marka ismini, Ahmet TUNCER hocamızın izini sürmeğe çalışacağım.

Kıbrıs’ta sekiz çocuklu bir ailenin çocuğu, aslında kendi deyimi ile fakir bir ailenin çocuğu (Fotoğraf 1).

Yıllar önce çekilmiş fotoğrafta anılara daldığımda anlıyorum nelerden geldiğini bu ulu çınarım. Anlatıyor, diyor ki **“Ben fakir bir aileden geldiğim için bilirdim hastanın yoksulun halini”**

Yıllar sonra Sağlık grup başkanlığını yaptığı Doğankent Sağlık Eğitim ve Araştırma Bölge’sinde çalışan Uz. Dr. Zeynel SÜTOLUK anlatıyor, ona da o yılların hemşiresi anlatmış. Meğerse hoca hemşire hanıma bir miktar para verirmiş. Parayı verirken de; “Sen bilirsin buralarda kimin ihtiyacı olduğunu sen bunları dağıt ama sakın ha, Ahmet hoca verdi deme” dermiş...

Duvardaki panoda başka bir fotoğraf duruyor aile fotoğrafının yanında, bir evin damından (çatısız en üst kat) harç kovanını çeken Dr. TUNCER'in, Halk Sağlığı Uzmanının fotoğrafı.

Şimdilerde 83 yaşını doldurmuş, Adana'da sevgi ve saygı kokan evinde 55 yıllık eşiyle birlikte yaşına yaşam katıyor.

Geçirdiği serebrovasküler atağa inat, hafızası gidip geliyor; "Halk Sağlığı'na ait bildiklerimi ve yaptıklarımı unutuyorum, ara ara hatırlıyorum" diyor. Arada eşi devre giriyor ve Muş'a gittikleri ilk günü hatırlıyor. Dünmüş gibi anlatıyor. Muş'ta bir ilkokulun bir sınıfında yaşamışlar ailecek 3 çocuklarıyla beraber. Okul açılınca çıkın demişler. Yalnız yaşayan bir kadının evinde konuk olmuşlar bir süre...

Oradaki hayatı aktarıyor: Yokluktan varlıklaştırmak sağlığı nasıl bir şey? hayal ediyorum. Gittiğim yerlerde uzun süre tek doktordum diye anlatıyor Ahmet hoca.

Nusret Hocayı sordum kendisine, onunla anıları var mıydı? Neler anlatırdı onunla ilgili olarak? Bir anda "O benim her şeyimdi... Beni O çağırdı, eğitti, gönderdi, çağırdı, yurtdışına gönderdi, döndüm, gönderdi vs..."

Birden nerden hatırladıysa soyadının hikâyesini anlattı bizlere, çocukluk yıllarında Kıbrıs'ta o zamanlar ad ve soyadı Ermeni memurlar yazarmış, kendisinin adı Ahmet MÜMTAZ iken MENTAZ yazmış memur. O bir türlü içine sindirememiş bu durumu. Yıllar sonra, lise yıllarında piyesler oynuyormuş (liseli gençlikle halkı aydınlatmak için) hocamız ve o zamanlar Dr. TUNCER diye bir karakteri canlandırıyormuş. O, neden olmasın demiş zaten rol gereği bu isme alıştım. Mahkemede dava açmış ve TUNCER soyadını almış, çok keyifle anlatıyor, demek ki hafıza böyle bir şey olsa gerek, ara ara gidip geliyor hafızası hocamızın. Ama her cümlesinde sevgi, saygı var, bir centilmen var karşımda. Bu benim hayatım canım en değerli varlığım diyor eşinden kastederek. Birlikte bir fotoğraf çekiyoruz. Fotoğraflarla evde iki pano kaplanmış. Raptiyelerle köşelerinden tutturulmuş suretler. Hiç dokumadan kopyalıyorum. KOPYALA YAPIŞTIR yapar gibi.

Üç kızı da doktor Ahmet TUNCER hocamızın, bundan güzel iz bırakılır mı yaşamda?!... Teşekkürler hocam. Aslında çokça konuştuk. Dedim ya kayıt altında... Ancak ne yazık ki başta da anlattığım gibi biraz da güvenilmez bir hafızanın ürünleri...

Ahmet hocanın emekli olduğu gün bir konuşma metni hazırlamış Sevgili Hocam, Dr. Ferdi TANIR... Ahmet Hocamızın kısa bir biyografisi niteliğinde. Ferdi TANIR hocamız önce öğrencisi olmuş, ardından asistanlığını yapmış yıllar sonra ve akademik olarak çalışma arkadaşı olmuş, aynı koridoru paylaşmışlar Ahmet TUNCER hocasıyla. Bunun bir övünç ve ayrıcalık kaynağı olduğunu söylüyor sevgili hocamız ve yaşam öyküsünün notlarını paylaşıyor bizimle.

Yaşamın her dönemi, ayrı bir orijinallik taşıyan, değerli hocamız Prof. Dr. Ahmet TUNCER'in, sürükleyici bir roman olabilecek yaşantısı 1929 yılı Aralık ayının 12. günü doğduğu, Kıbrıs'ın Göndere köyünde başladı. Tez canlı olmasıyla bilinen hocamız anne rahminde bulunmaya da ancak yedi ay dayanabildi. Acele ile dünyaya geldiğinde, Lefkoşa'nın eski çiftçi ailelerinden Mehmet ve Ziba çiftçinin ikinci çocuğu olduğunu ve zaman içerisinde altı kardeşinin daha olacağını bilmiyordu. Çünkü Kıbrıs'ta o tarihlerde Ana Çocuk Sağlığı-Aile planlaması çalışmalarını yürütecek birinci basamak hekimliği henüz yoktu. Çocukluğunu geçirdiği Galatya ilkokulunda dört, Göndere ilkokulunda iki yıl okuyarak altı yıllık ilköğretimini 1942'de tamamladı. Döneminin altı yıl olan orta öğrenimini; ikinci dünya savaşı korunma stratejisi nedeni ile bir yılı Tapta'da, beş yılı Lefkoşa'de olmak üzere, Kıbrıs İslam Lisesinde 1948 yılında tamamladı. Aynı yıl, taşı toprağı altın diye duyduğu İstanbul'a gitti ve İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi sınavını kazanarak, başladığı öğrenimini 1961 yılında tamamladı ve tıp doktoru oldu.

Okuduğu süreçteki zorluklar, ekonomik sıkıntı ve değişik işlerde çalışma gibi sosyal sorunları bulunduğu sırada bile, kısa sürede çok iş yapma eğiliminde olan hocamız, 1955 yılında, eşi Akyan hanımla evlenmeyi ihmal etmedi. 1956 da doğan Mehmet'i, 1959 da doğan Meral izledi ve Tıp Fakültesinden mezun olduğu zaman, hocamız iki çocuklu hekimdi artık...

Tıp fakültesini bitirdikten üç ay sonra gittiği ve altı ay kaldığı Sivas'taki temel askeri eğitiminden sonra, 18 ay süre ile Amasya ili Merzifon ilçesi Eğitim Taburunda görev yaptığı vatan hizmetini tamamlarken 1962 yılı hocamızın üçüncü çocuğu Zühal'in doğduğu yıl olarak tarihteki yerini alıyordu. Askerliğinden döndüğü 1963 yılı sonlarında, kendi isteğiyle, ülkemizin "Sağlık Hizmetlerinde Sosyalizasyon" uygulanan ilk pilot bölgesi olan, Muş ilinin Bulanık ilçesi Karaağıl beldesine ataması yapıldı. Karaağıl beldesi Sağlık Ocağındaki, başarılı birinci basamak hekimliği çalışmaları yanında, yöre halkının, beslenme alışkanlıklarını değiştirecek kadar iyi ilişkiler kurarak Sağlık Eğitimi veren hocamız, bir yılda yaptığı bu çalışmalar ve sosyal nedenlerden dolayı, Bulanık ilçesi Merkez Sağlık Ocağına alındı. İki yıl

süre ile görev yaptığı Sağlık Ocağı çalışmaları nedeni ile İl Sağlık Müdürlüğü ve İlçe Kaymakamlığınca teşekkür verilmesinin yanında, başarılı Sağlık Ocağı hekimlerinin, ismen çağrılarak sosyalizasyon uygulamaları hakkında bilgi verdiği, Ankara'daki brifinge katıldı. Aynı görev yerinde çalıştığı sürede birçok ilke adını yazdıran hocamız, 1965 yılında Adana'ya gönderilerek bir ay süre ile sıtma kursuna katılan başarılı beş sağlık ocağı hekiminden birisi idi.

1965 yılı içerisinde aldığı 332 nolu nüfus planlaması sertifikası, ülkemizdeki ilk Aile Planlaması sertifikalarından birisi olurken, Sağlık Bakanlığının açtığı dil sınavını kazanarak gittiği “Prince Leopold Tropikal Hastalıklar Enstitüsü”nde, altı ay süre ile “Uluslararası Halk Sağlığının Geliştirilmesi Kursu”na katıldı ve “Halk Sağlığını Geliştirme Diploması”nı aldı. Kurs süresi içinde “Netherlands Universities Foundation For International Cooperation (N. A. F. F. I. C)” a üye oldu. Kurs dönüşü, Bulanık Merkez Sağlık Ocağındaki Görevine tekrar başlayan hocamızın, 1965 yılı sonuna doğru dördüncü ve son çocuğu olan Seval de doğmuştu...

Çalışma bölgesindeki hizmetleri nedeni ile Prof. Dr. Nusret FİŞEK tarafından Ankara'ya çağrılarak, Hacettepe Üniversitesi Halk Sağlığı uzmanlık sınavına katıldı. Bu sınavı kazanan ve 1966 yılında aynı yerde asistan olarak göreve başlayan hocamız, stajının birinci yılını Hacettepe Hastanesi Klinik rotasyonlarında, sonraki bir yılını Ortabereket Sağlık Ocağı, bir yılını Yenikent Sağlık Ocağında olmak üzere, iki yılını da Etimesgut Eğitim ve Araştırma bölgesinde saha çalışması yaparak geçirdi. Bu çalışmalar sonrasında “Yenikent Sağlık Ocağı Köysel Bölgesinde 5-14 yaş grubunda Enurezis Prevalans Hızı Araştırması” tezi ile 1969 da Halk Sağlığı uzmanı oldu.

Daha sonra Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesinin Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı Bölümündeki uzman kadrosu ile Etimesgut ve Çubuk sahaları ile Hacettepe Üniversitesi Sosyal Pediatri Bölümünde çalışarak hazırladığı, “Mental Retardasyonu olan Çocuklarda Total Serum Kolesterol çalışması” tezi ile 1972 de Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Uzmanı da oldu. İki uzmanlık ile Halk Sağlığı ve Sosyal Pediatri Bölümlerinde çalışırken 1974 de Aile Hekimliği İlkeleri dersi öğretim görevlisi kadrosuna alındı. Bu çalışmalarını sürdürdüğü dönemlerde hazırladığı “Fertil Yaştaki Annelerin Çocuk Sağlığı Hakkındaki Bilgi, Tutum ve Davranışları Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma” konulu tezi ile 1974 de Halk Sağlığı Doçentliğini, 1975 de Eylemli (Kadro) Halk Sağlığı Doçenti Unvanını aldı.

Öğretim üyesi olarak çalıştığı süre içerisinde 1977 de Adana'da “Tüberküloz Toplantısına, HAZİRAN 1978 de Ankara'da “Sağlık Hizmetlerini Sosyalleştirilmesinin Değerlendirilmesi II. Genel Kurulu” toplantısına, Haziran 1979 da Ankara'daki “ II. Sosyal Pediatri kongresine tartışmacı olarak katıldığı gibi, Ankara'nın değişik yerlerinde çok sayıda yapılan Sağlık Eğitimi toplantıları, Sağlık Haftaları etkinlikleri, radyo konuşmalarına da katıldı ve 1978'de “Hugue” adlı “Finlandiya Sosyal Pediatri Derneğine” üye oldu. Artica hocamız, 1979 'da Ankara'da Türkiye Halk Sağlığı Eğitimi Ankara Komitesi'nin düzenlediği “Çocuğun Bedensel Sağlığı ve Beslenme “ konulu seminere de katılmıştır.

Hacettepe Üniversitesinde hoca olarak çalıştığı sekiz yıllık süre içerisinde, Aile Kliniği Dersleri, Toplum Hekimliği Stajları, Ana Çocuk Sağlığı, Bulaşıcı Hastalıklar derslerini; öğrenci ve asistanlara, Epidemiyoloji pratiğini; Dönem II ve III öğrencilerine, Bulaşıcı Hastalıklar dersini; Lisansüstü öğrencilerine verdi. Aynı yerde, Sosyal Pediatri sorumlusu olarak sekiz yıl, Dönem II ”Koruyucu Hekimlik İlkeleri Ders Kurulu Başkanı” olarak iki yıl Aile Kliniği Ders Kurulu Başkanı veya vekili olarak sekiz yıl görev yaptıktan sonra yaşamının ikinci baharını geçireceği Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi'ne Halk Sağlığı Eğitimi için görevlendiriliyor ve 1976-1980 yıllarındaki geçici görevlerle, Halk Sağlığı Staj süreleri için Adana'ya gelip-giderken sıcak kentimize giderek ısınıyordu.

Bu yoğun çalışma temposu sürecinde 30.04.1980 de Halk Sağlığı Profesörlüğü unvanını alan hocamız o dönemin Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Bölümünün altıncı ve son Profesörlük unvanını da almış oluyordu.

Şubat 1981'de Ankara Merkez Hıfzıssıhha'da yapılan Sıtma seminerine ve Temmuz 1981'de TBBM'deki zorunlu hizmet yasasının hazırlandığı "Sağlık Konseyi" toplantısına katılıyor. 19881 Ankara'daki "Halk Sağlığı Uzmanları Derneği"ne de üye oluyordu.

Giderek alıştığı Adana'da devamlı görev yapması uygun görülen hocamız, 1981'de Çukurova Üniversitesi Tıp fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalında görevlendirildi ve bu bölümün ilk Halk Sağlığı Profesörü olarak göreve başladıysa da ancak 1984'de kadrosu geldi.

1981-1993 yılları arasında Halk Sağlığı Anabilim Dalı Başkanlığını yürüttü. Bu süreç içinde üç yıl Doğankent Sağlık Eğitim ve Araştırma Bölgesi Grup Başkanlığı yapmıştır. Görevden ayrıldığı tarihe kadar eğitimciliğine devam eden hocamız, Biyoistatistik dışındaki tüm Halk Sağlığı Derslerini Tıp Öğrencisi ve lisansüstü öğrencilerine vermiştir.

Profesör olduğu 1980 yılından emekli olduğu tarihe kadar, beş uzmanlık, altı mastır, iki doktora öğrencisi danışmanlığı, 14 uzmanlık, 16 mastır ve iki doktora jürisinde bulunmuş, 70 akademik alanda yükselme jürilerinde bulunarak günümüz Halk Sağlığı profesörlerinin birçoğunun dosyalarını incelemiş, katkı sunmuş, sınavlarında soru sormuştur.

Aslında Ahmet TUNCER hoca, günün her saatini çalışarak geçiren, örnek bilim adamlarından biridir. Yeni mezun hekimlerin "En verimli stajımız Halk Sağlığı oldu" cevabının geleneğinde TUNCER hocamızın mayası vardır. Bu gün ona borçluyuz. Bilgi ve deneyimlerini öğrencilerine aktarmanın yanı sıra Ahmet hocamız, Tıp dünyasına birbirinden parlak üç genç kızını armağan etmiştir. Bu gün üç doktor babası olan hocamızla konuşmak, hayattayken röportaj yapmak ve Halk Sağlığını kendinden ve eşinden dinlemek, fotoğrafların izlerini sürmek oldukça heyecan vericiydi.

Hep "Ya keşke hocamız hayattayken kayıt yapsaydık" dendiğini duyarız. Çalışmamızın, etrafında yaşı ilerlemiş emekli halk sağlığı hocaları olan arkadaşlarımıza örnek olmasını diliyoruz. Halk sağlığı belgeseli yapacak olursak, ilerde bu hocalarımızın aktaracakları deneyimler, bilgiler, belgeler ve kaynaklar hazinesi olacaktır.

Diğer dünyaya göçmemiş bir hocamızla birlikte olduk. Kayıt yaptık. Çok mutlu oldu. Kendini tanıyan tanımayan tüm halk sağlığı camiasına selamları var. Hocamızın fotoğraflarından bazıları aşğıda görölmektedir.

